

Альона Кравченя,
викладач кафедри інформатики
Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

Анотація. У поданій статті автором проаналізовано організаційно-педагогічні умови професійної підготовки. На основі аналізу науково-педагогічної літератури автором визначено дефініцію поняття «організаційно-педагогічні умови управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики» та виділено безпосередньо самі умови, а саме: створення інформатично-освітнього середовища, наявність розвивального середовища, моніторинг ефективності управління якістю професійної підготовки майбутнього вчителя інформатики. освітнього профілю.

Ключові слова: організаційно-педагогічні умови, професійна підготовка, управління, ВНЗ, майбутні учителі інформатики.

Постановка наукової проблеми

Сучасний студент має бути психологічно готовим до швидкого оволодіння різними навичками та функціями. Отже, професійна підготовка майбутнього фахівця та, власне, майбутнього вчителя інформатики має базуватися на необхідних інструментальних знаннях, практичних навичках і прагматичному мисленні. Неабияку роль у досягненні заявленого результату відіграє управління якістю професійної підготовки, у тому числі й майбутніх учителів інформатики, що має відбуватися за певних організаційно-педагогічних умов. Отже проблема організаційно-педагогічних умов управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики є актуальною.

Метою статті є проведення аналізу організаційно педагогічні умов професійної підготовки та визначення організаційно-педагогічних умов управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики.

Виклад основного матеріалу та аналіз досліджень зазначеної проблеми

Основні теоретико-методологічні положення підготовки фахівців склали наукові доробки вчених, виконаних у межах проблем: модернізації національної системи ступеневої освіти (І. Бех, Н. Бібік, А. Богуш, Г. Єльнікова, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Луговий, Н. Ничкало, Л. Калініна, О. Коваленко, О. Савченко, В. Семиченко, М. Степко, Г. Пономарьова, М. Ярмаченко та ін.); теорії і методології наукових досліджень (В. Андрущенко, С. Гончаренко, Г. Журавльов, М. Лазарєв, Е. Карпова, Т. Кожухова, І. Руснак, А. Харківська, О. Цокур та ін.); організаційно-педагогічних аспектів ефективного навчання інформатики у середньоосвітніх навчальних закладах (Н. Апатова, Л. Білоусова, А. Верлань, М. Жалдак, Ю. Машбиць, О. Меньяйленко, Н. Морзе, К. Пахотін, Ю. Рамський та ін.); навчання інформатики студентів у вищих педагогічних навчальних закладах (Р. Гуревич, М. Жалдак, М. Мошель); використання засобів математичної статистики в гуманітарних дослідженнях (П. Воловик, Дж. Гласс, М. Грабарь, Л. Ітельсон, В. Камишин, К. Краснянська, А. Киверялг, Ю. Пелех, Н. Розенберг, Я. Скалкова, Дж. Стенлі та ін.); Детально аналізують питання, що стосуються розкриття організаційно-педагогічних умов в навчальному процесі Р. Гурова, О. Федорова, В. Манько, А. Алексюк, А. Аюрзанайн, П. Підкасистий, Г. Голубова, А. Зубко, Б. Чижевський; організаційно-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів інформатики: О. Башмакова, В. Бикова, М. Жалдака, С. Гончаренка, Р. Гуревича, Ю. Дорошенка, М. Ковалья, Н. Морзе та інших.

Організаційно-педагогічні умови більшістю науковців (В. Андреев, Г. Вергелес, Б. Дьяченко, Т. Сорочан, П. Торопов, О. Федорова та ін..) розглядаються як спеціальні чинники, які передбачають упорядкування всіх видів зв'язків структурних компонентів системи управління та забезпечують

ефективну взаємодію у колективі ВНЗ для якісної реалізації професійної підготовки майбутніх фахівців на різних рівнях управління: стратегічному, тактичному, оперативному.

Є. Хриков окреслює сутність організаційно-педагогічних умов як цілісної системи у зв'язку з забезпечення реалізації цілей навчального закладу, а сутність управлінської діяльності – зі створенням педагогічних умов для роботи навчального закладу у модифікації, перенесенні положень педагогіки, психології, передового досвіду у практику конкретного навчального закладу [9].

О. Романовська визначає організаційно-педагогічні умови як сукупність зовнішніх обставин освітнього процесу й внутрішніх особливостей особистості студента, від яких залежить формування професійних якостей і умінь особистості конкурентноздатного фахівця та реалізуються всі компоненти формування конкурентноздатного фахівця [5].

Дослідники А. Найн та Ф. Ключев вважають, що "...освітня діяльність.. має забезпечуватися цілим комплексом організаційно-педагогічних умов, які є структурними компонентами цілісної педагогічної системи, взаємозалежними між собою". Автори в якості організаційно-педагогічних умов подають "концепцію планованого результату освіти, яка втілена в освітніх стандартах і є конкретизованим описом глобальної мети освіти, що відбиває ціннісні орієнтації учнів, поєднані із ціннісними орієнтирами суспільства, вимогами до випускника й педагогів, готових і здатних її реалізувати; структуру й зміст професійної освіти, що є основою освітнього процесу, поза якою досягнення цілей освіти прийме хаотичний, стихійний характер, а сам освітній процес стане багато в чому не діагностованим: технології педагогічного процесу, які будуть сприяти приведенню в дію механізмів, що забезпечують реалізацію концепції планованого результату освіти, додадуть структурі освітнього процесу функціонального характеру, забезпечать формування необхідних знань, умінь і навичок, відбитих у змісті освіти" [4].

Проаналізувавши думки відомих науковців, ми дійшли висновку, що найбільш прийнятним для вирішення завдань нашого дослідження є висловлювання Є. Хрикова, який визначає організаційно-педагогічні умови функціонування освітнього закладу і пов'язує їх із сутністю управлінської діяльності.

У теорії управління освітою немає конкретного підходу до виділення найбільш прийнятних умов управління якістю професійної підготовки. Кожен автор розробляє та пропонує свої.

В. Загвязинський пов'язує управління якістю професійної підготовки зі створенням таких організаційних умов:

- забезпечення теоретичного оснащення (формування наукового світогляду під час вивчення навчальних дисциплін, оволодіння сучасною педагогічною та психологічною теорією);
- реалізація методичного оснащення (вміння варіативно використовувати методи, прийоми, форми навчання й виховання в залежності від конкретних ситуацій, оволодіння технікою і технологією розв'язання педагогічних завдань);
- спонукання до творчого вирішення педагогічних завдань, в основі якого лежить віра у можливість учнів, позитивне відношення до педагогічної діяльності, незадоволеність вже досягнутим, потреба у самовдосконаленні тощо;
- сприяння розвитку тих здібностей, що необхідні для творчої діяльності: пізнавальної активності, самостійності, вміння визначити альтернативу очевидному, аналіз та оцінка різноманітних варіантів, прогнозування ходу педагогічного процесу та можливостей розвитку учнів, висування гіпотез та здійснення перенесення їх в практичну площину [2].

Проте, автор не враховує необхідність створення інформативно-освітнього середовища, як необхідної організаційно-педагогічної умови управління підвищенням якості професійної підготовки майбутніх учителів інформатики.

А. Зубко поділяє організаційно-педагогічні умови управління якістю професійної підготовки у закладах педагогічної освіти на дві групи:

- умови, що забезпечують процес навчання (рівень професійності тих, хто навчає ступінь готовності до навчання тих, хто навчається);
- умови що забезпечують удосконалення навчального процесу (матеріально-технічне; навчально-методичне забезпечення процесу) [3].

Проте, науковець не враховує особливості фахової підготовки різних педагогічних напрямів при виділенні організаційно-педагогічних умов управління якістю професійної підготовки.

Л. Кабаніна, Н. Толстолуцький подають такий перелік організаційно-педагогічних умов підвищення ефективності управління професійною підготовкою:

- вдосконалення посадових обов'язків кожного педагога;
- вдосконалення заохочувальної системи в педагогічному процесі;
- організація роботи всіх структур в комплексі в режимі розвитку;
- створення банку інформації, на основі якого можна аналізувати і коригувати освітньо-виховну ситуацію;
- підвищення педагогічної майстерності та управлінської компетентності всіх учасників управління. [7].

Проте, дослідник, під час виділення організаційно-педагогічних умов управління якістю професійної підготовки не приділяє належної уваги необхідності створення розвивального середовища.

Підсумовуючи все вищезазначене, можемо сказати, що жоден комплекс проаналізованих організаційно-педагогічних умов управління якістю професійної підготовки не містить моніторингової складової.

Отже, відповідно до завдань дослідження, перейдемо до аналізу організаційно-педагогічних умов управління якістю професійної підготовки саме майбутніх учителів інформатики відповідно до аналітичного алгоритму розгляду організаційно-педагогічних умов професійної підготовки загалом (див. вище).

Сьогодні для успішного вирішення завдань сучасної освіти, майбутній учитель інформатики повинен володіти знаннями й уміннями з:

використання мережі Інтернет і науково-освітніх комп'ютерних мереж; розробки та впровадження в освітній процес педагогічних програмних засобів (ППЗ) на основі сучасних систем програмування; створення програмних засобів для управління освітнім процесом; використання системи комп'ютерної верстки для створення дидактичних матеріалів тощо.

На думку Г. Голубової [1], організаційно-педагогічні умови для підготовки майбутніх учителів інформатики становлять сукупність дій та взаємодій, що забезпечують внесення прогресивних змін у цілісне функціонування професійної підготовки у ВНЗ та дають змогу підвищити рівень сформованості визначених компетентностей студентів. Автор вважає, що організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів інформатики сприяють удосконаленню освітнього процесу, допомагає накопиченню відповідних знань, підтримує інтелектуальні зусилля студентів, стимулює пізнавальну активність. Таким чином, підвищується мотивація студентів до навчання, що впливатиме на всі види діяльності студента [1].

І. Степанова до організаційно-педагогічних умов забезпечення якості процесу професійного підготовки майбутнього вчителя інформатики. пропонує віднести такі:

- формування пізнавальної активності;
- формування професійно-педагогічного стилю мислення майбутнього вчителя інформатики;
- формування готовності до самоосвіти майбутнього вчителя інформатики;
- формування вміння структурувати інформацію (навчальний матеріал);
- моделювання професійної діяльності в умовах професійно-педагогічного інформаційного освітнього середовища [6].

Проте, дослідниця, під час виділення організаційно-педагогічних умов забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів інформатики, обійшла увагою технічне та технологічне забезпечення.

Також, слід зазначити, що вищезгадані дослідники визначають організаційно-педагогічні умови та організаційно-педагогічні умови забезпечення якості, проте не згадують про управління, тоді як якість професійної підготовки майбутніх учителів інформатики неможлива без комплексу належних організаційно-педагогічних умов управління цим процесом, що сприятиме всебічному розвитку студента.

Проаналізувавши організаційно-педагогічні умови управління якістю професійної підготовки загалом та майбутніх учителів інформатики зокрема, виділені науковцями, ми пропонуємо під організаційно-педагогічними умовами управління якістю професійної підготовки майбутнього вчителя інформатики розуміти сукупність внутрішніх характеристик (інформатично-освітнє, розвивальне середовища тощо) та зовнішніх чинників (фінансовий, іміджевий недостатній рівень компетентності шкільних учителів інформатики, недостатня науково-дослідницька робота з питань методичної підготовки майбутніх учителів інформатики, гіпермінливість методичного забезпечення та критеріїв оцінювання тощо), які передбачають взаємозв'язок структурних компонентів системи управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики, впливають на процес досягнення мети та сприяють дотриманню вимог до відповідного освітнього профілю.

Спираючись на все вищезазначене, ми визначаємо такі організаційно-педагогічні умови управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики:

- створення інформатично-освітнього середовища полягає у створенні загальних інформаційних технологій навчання для різних навчальних дисциплін, орієнтованих на інформаційну підтримку різної форми навчальної діяльності; використанні технології інтегрованого подання і якості знань за допомогою гіпермедіа, мультимедіа систем, електронних книжок тощо; упровадженні засобів НІТ, розробка нових компонентів методик викладання; використанні засобів комп'ютерних мережевих технології обміну різноманітною інформацією між користувачами, для

доступу до баз даних, бібліотечних фондів, ресурсів великих наукових центрів тощо [8];

- наявність розвивального середовища полягає у розвитку креативного мислення під час самостійної роботи студентів з інформаційними ресурсами; організації аналітико-синтетичної діяльності з технічним та технологічним забезпеченням;

- моніторинг ефективності управління якістю професійної підготовки майбутнього вчителя інформатики – є сучасним інструментом менеджменту освіти, управління та оцінювання якості професійної підготовки майбутнього вчителя інформатики; прийняття відповідних управлінських рішень; створення оптимальних умов професійної підготовки з метою досягнення відповідності міжнародним стандартам ІСО; можливість діагностики та корекції отриманих результатів.

Висновок

Отже, спираючись на аналіз науково-педагогічних джерел, можемо зазначити, що визначені організаційно-педагогічні умови управління якістю підготовки майбутніх учителів інформатики сприятимуть розвитку інноваційних напрямів у освітньому процесі майбутніх учителів інформатики; використанню технології інтегрованого подання і якості знань за допомогою гіпермедіа, мультимедіа; розвитку креативного мислення студентів під час самостійної роботи з інформаційними ресурсами; діагностиці та корекції отриманих результатів професійної підготовки.

Використана література

1. Голубова Г.В. Педагогічні умови розвитку обдарованості студентів [Електронний ресурс] / Голубова Ганна Василівна. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/9_NND_2012/Pedagogica/2_105345.doc.htm
2. Загвязинский В.И. Педагогическое творчество учителя / В.И. Загвязинский. – М. : Педагогика, 1987. – 159 с.
3. Зубко А. М. Організаційно-педагогічні умови удосконалення навчального процесу в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. – 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / А. М. Зубко. – Київ, 2002. – 22 с.

4. Найн А.Я., Клюев Ф.Н. Проблемы развития профессионального образования: региональный аспект / А.Я. Найн, Ф.Н. Клюев. – Челябинск : Изд-во челябинского ин-та развития профессионал. образования, 1998. – 264 с.
5. Романовська О. О. Організаційно-педагогічні умови підготовки конкурентноздатного фахівця в інженерно-педагогічному навчальному закладі. – [Електронний ресурс]. – Теорія і практика управління соціальними системами 3'2011 Проблеми професійної освіти. – Режим доступу: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Наукова_періодика/Tipuss/2011_3/Roma.pdf
6. Степанова И. Ю. К вопросу об обеспечении качества профессиональной подготовки будущих учителей информатики. – [Електронний ресурс]. – И.Ю. Степанова. – Режим доступа: <http://ito.edu.ru/2007/Moscow/I.html>
7. Управління освітніми системами: навч. посібник [текст] / сост. Л.А. Кабаніна, Н.П. Толстолуцький. - Балашов: Видавництво "Миколаїв", 2005. - 60 с. , 6
8. Харківська А. А. Аналіз шляхів удосконалення змісту професійної підготовки майбутнього вчителя інформатики / А. А. Харківська // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології : зб. наук. пр. Херсон. нац. техн. ун-ту. – Херсон : Грінь Д. С., 2014. – С. 172–174.]
9. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом / Є. М.Хриков. – К.: Знання, 2006. – 365 с.

Алена Кравченя

Организационно-педагогические условия менеджмента качества профессиональной подготовке будущих учителей информатики

Аннотация. В данной статье автором проанализированы организационно-педагогические условия профессиональной подготовки. На основе анализа научно-педагогической литературы автором определена дефиниция понятия «организационно-педагогические условия управления качеством профессиональной подготовки будущих учителей информатики» и выделены, непосредственно, сами условия, а именно: создание информатическо-образовательной среды, наличие развивающей среды, мониторинг эффективности управления качеством профессиональной подготовки будущего учителя информатики образовательного профиля.

Ключевые слова: организационно-педагогические условия, профессиональная подготовка, управление, вуз, будущие учителя информатики.

Alena Kravchenya

Organizational pedagogical conditions quality management training future teachers information

Abstract. In the submitted article the author analyzes the organizational and pedagogical conditions of vocational training. Based on the analysis of scientific and educational literature author defined definition of the concept of "organizational and pedagogical conditions of quality management training future teachers of science" and allocated directly to the same conditions, namely the creation informatyc educational environment, the presence of developing environment, monitoring the effectiveness of the quality management training future science teacher. educational profile.

Keywords: organizational and pedagogical conditions, professional training, management, universities, future teachers of computer science.